

LBRIS

We know
books

QUO VADIS

Henryk Sienkiewicz

Traducere din limba polonă și note
STAN VELEA

LITERA
București

Quo vadis
Henryk Sienkiewicz

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Quo vadis
Henryk Sienkiewicz

Copyright © 2025 Grup Media Litera
pentru ediția în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Corector: Dorina Lipan
Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SIENKIEWICZ, HENRYK
Quo vadis / Henryk Sienkiewicz; trad. din lb. polonă
și note: Stan Velea. – București: Litera, 2025
ISBN 978-630-355-050-3
I. Velea, Stan (trad.; note)
821.162.1

Capitolul I

Petronius¹ se trezi abia pe la amiază și, ca de obicei, foarte obosit. Cu o zi înainte, fusese la un ospăț la Nero², care se prelungise până noaptea târziu. De la o vreme, sănătatea începuse să i se șubrezească. Chiar el spunea că se trezește dimineața ca amorțit și își adună gândurile cu greu. Dar baia și masajul insistent al corpului de către sclavi pricepuți la această treabă îi grăbeau treptat circulația sângelui leneș, îl readuceau la viață și-i împropătau puterile, astfel că ieșea din *elaeothesium*, ultima încăpere a băii, ca renăscut, cu ochii strălucitori de inteligență și veselie, întinerit, plin de viață, distins și atât de chipeș, încât nici măcar Otho nu-i putea sta alături; nu degeaba i se spunea *arbiter elegantiarum*³.

La băile publice se ducea, destul de rar, doar atunci când se întâmpla să vorbească vreun retor strălucit, despre care se zvonea în tot orașul, sau când aveau loc întreceri deosebit de palpitate între tineri. De altfel, acasă își avea băile lui. Celer,

- ¹ Gaius Petronius Arbiter (cca 27–66) – scriitor roman, sfătuitor al lui Nero, supranumit *arbiter elegantiarum*. Autor de epigrame și al *Satyricon*-ului. Compromis în conspirația lui Pison, e obligat să se sinucidă.
- ² Nero Claudius Caesar (37–68) – împărat roman din 54; fiul Agripinei și elevul lui Seneca, prin adoptare urmașul lui Claudius. Începută sub zodia prosperității, domnia lui se transformă în abuz și impostură. Conspirația lui Pison și răscoala legiunii de pe Rin îl silesc să-și ia viața.
- ³ Arbitrul eleganței (în limba latină)

ajutorul lui Severus, le refăcuse, lărgindu-le, și le amenajase cu un gust atât de desăvârșit, încât Nero însuși le recunoștea întâietatea față de cele imperiale, deși acestea erau mai spațioase și mult mai luxoase.

Așadar, după ospățul la care, plictisindu-se de bufoneriile lui Vatinius, luase parte împreună cu Nero, Lucan¹ și Senecion la o diatribă despre sufletul femeii, sculându-se târziu, plecă să-și facă baia obișnuită.

După ce-l întinseră mai întâi pe o laviță așternută cu un *byssus*² egiptean alb ca neaua, cei doi balneatori uriași își unseră palmele cu ulei aromat și începură să-i maseze corpul bine făcut, în timp ce el aștepta cu ochii închiși să-l pătrundă căldura din *laconicum*³ și din mâinile lor și să-i alunge sfârșeala.

După o vreme însă, începu să vorbească; deschizând ochii, întrebă de timp, apoi despre pietrele prețioase pe care bijutierul Idomen făgăduise să le vadă...

Se arătă că vremea este frumoasă, un vânticel adia ușor dinspre Munții Albani, iar gemele nu sosiseră încă. Petronius închise iarăși ochii și porunci să-l transporte în *tepidarium*⁴, când, de după draperie, se ivi un sclav care-l anunță că tânărul Marcus Vinicius, proaspăt sosit din Asia Mică, venise să-l vadă.

Petronius porunci să-l conducă pe oaspete în *tepidarium*, unde se mută și el. Vinicius era fiul surorii lui mai mari, căsătorită mai demult cu Marcus Vinicius, slujbaş consular pe vremea lui Tiberius⁵. Tânărul slujise sub conducerea lui Corbulon împotriva partilor și acum, după sfârșitul războiului, se întorcea la Roma. Petronius avea o adevărată slăbiciune pentru el, aproape că-l iubea, deoarece Marcus era un tânăr frumos, athletic, și

știa să păstreze măsura estetică în stricăciune, lucru pe care Petronius îl prețuia înainte de toate.

– Să trăiești, Petronius, rosti tânărul intrând cu pas vioi în *tepidarium*, fie ca toți zeii să-ți dea noroc, mai ales Asclepios¹ și Cipria², fiindcă sub oblăduirea lor nu ți se mai poate întâmpla nimic rău.

– Bine ai venit la Roma și să-ți fie odihna dulce după război! răspunse Petronius, întinzându-i mâna dintre faldurile cearșafului de bumbac în care era învelit. Ce se aude în Armenia? Cât ai umblat prin Asia Mică, ai fost și prin Bitinia?

Petronius fusese cândva guvernatorul Bitiniei, unde se arătase un conducător energic și drept. Chiar dacă asta contrazicea în chip ciudat caracterul acestui om renumit prin moleșală și înclinația spre plăceri. Poate tocmai de aceea îi plăcea să amintească de acele vremuri care dovedeau cine ar fi putut și ar fi știut să fie, dacă și-ar fi dorit-o.

– Mi s-a întâmplat să trec pe la Heracleea, răspunse Vinicius. Corbulon mă trimisese acolo să strâng provizii.

– Ah, Heracleea! Am cunoscut acolo o fată din Colhida, pe care n-aș da-o pe toate văduvele divorțate de aici laolaltă cu Popeea. Dar asta-i o poveste de demult. Spune-mi mai bine ce se aude dinspre hotarul partilor. Mă cam plictisesc într-adevăr toți vologhezii, tiridații, tigranii și toți barbarii aștia care, cum zice tânărul Arulanus, merg încă în patru labe la ei acasă, prefăcându-se numai față de noi că sunt oameni. Acum însă se vorbește mult despre ei la Roma, fie și pentru că e primejdios să se vorbească despre altceva.

– Norocul nu ne-a prea surâs în acest război și, dacă n-ar fi fost Corbulon, s-ar fi putut transforma într-o înfrângere.

– Corbulon! Pe Bachus³! Un adevărat zeu al războiului, Marte⁴ în persoană; un mare conducător, în același timp

¹ Marcus Annaeus Lucanus (39–65) – scriitor latin, autorul epopeii *Farsala*. Compromis în conspirația lui Pison, se va sinucide.

² Tesătură scumpă de in, foarte fină

³ Cameră destinată masajului (în limba latină)

⁴ Cameră în care se făceau dușurile calde (în limba latină)

⁵ Tiberius Claudius Nero (42 î.H.–37) – împărat roman. Luptă pentru liniște și ordine în stat. Intră în conflict cu senatul și se retrage pe insula Capri, dominind dictatorial.

¹ Asclepios – zeul medicinei la greci; fiul lui Apollo

² Cipria – zeița Ciprului, Venus

³ Bachus – zeul vinului la romani

⁴ Marte – zeul războiului în mitologia latină

impulsiv, drept și prost. Îmi place fie și numai pentru că Nero se teme de el.

– Corbulon nu e prost.

– Poate că ai dreptate, de altfel, e același lucru. Prostia, după cum spune Pyrrhon¹, nu-i deloc mai prejos decât înțelepciunea, de care nu se deosebește prin nimic.

Vinicius începu să povestească despre război, dar când Petronius își cobori pleoapele, tânărul, văzându-i fața obosită și puțin alungită, schimbă subiectul discuției și începu să-l întrebe cu o anume îngrijorare cum stă cu sănătatea.

Petronius deschise iarăși ochii.

Sănătatea!... Nu, nu stătea prea bine. Ce-i drept, încă nu ajunsese ca tânărul Sisena, care își pierduse într-atâta simțirea, încât atunci când îl aduceau dimineața la baie, întreba dacă stă în capul oaselor. Dar nu era prea sănătos. Vinicius îl încredințase oblăduirii lui Asclepios și a Cipriei. El însă, Petronius, nu credea în Asclepios. Nici măcar nu se știa al cui fiu era acest Asclepios, al Arsinoei sau al Coronei, iar când mama nu-i sigură, ce să mai vorbim de tată! Aici Petronius începu să râdă, după care continuă:

– E adevărat că i-am trimis cu doi ani în urmă la Epidaur² trei duzini de sturzi vii și un mic pocal de aur, dar știi de ce? Pentru că mi-am zis așa: nu știu dac-o să-mi ajute sau nu, dar cel puțin n-o să-mi strice. Cred că toți oamenii care mai aduc ofrande zeilor pe lume gândesc ca mine. Toți! Poate cu excepția catârgiilor închiriați de tot felul de călători lângă Poarta Capena. Afară de Asclepios, am mai avut de-a face și cu adeptii lui anul trecut, când am suferit puțin de vezică. Pentru a mă vindeca, au făcut o incubajie. Știam că sunt niște șarlatani, dar mi-am spus și atunci că n-are ce să-mi strice. Lumea se întemeiază pe înșelăciune, iar viața este o iluzie. Și sufletu-i o iluzie. Trebuie totuși să ai atâta minte ca să știi să deosebești iluziile plăcute de cele nepăcute. În *hypocaustum*³, poruncesc să se ardă lemn

de cedru presărat cu ambră, pentru că în viață prefer aromele, nu duhoarea. Cât despre Cipria, al cărei sprijin l-ai invocat de asemenea, i-am cunoscut grija în măsura în care mă jungchie piciorul drept. De altminteri, este o zeiță bună. Presupun că și tu ai să duci de-acum, mai devreme sau mai târziu, porumbei albi la altarul ei.

– Așa-i, încuviință Vinicius. Săgețile partilor nu m-au ajuns, dar m-a nimerit cea a lui Amor¹... când mă așteptam mai puțin, la câteva stadii de poarta orașului.

– Pe genunchii albi ai celor trei Grații! Să-mi povestești și mie când vei avea timp, se bucură Petronius.

– Tocmai venisem să-ți cer un sfat, răspunse Marcus.

În clipa aceea, intrară epilatorii și începură să se ocupe de Petronius, așa că Marcus, dezbrăcându-se de tunică, intră în cada cu apă caldă, deoarece Petronius îl rugase să facă o baie.

– Ah, nici măcar nu te mai întreb dacă ești răsplătit cu reciprocitate, spuse Petronius, privind la trupul tânăr, parcă cioplit din marmură, al lui Vinicius. Dacă te-ar fi văzut Lisip², acum ai împodobi poarta ce duce la Palatin, ca statuia lui Hercule³ la vârsta tinereții.

Tânărul zâmbi și începu să se cufunde în cadă, împrăștiind din belșug apa caldă pe mozaicul care o înfățișa pe Hera rugându-l pe zeul somnului să-l adoarmă pe Zeus⁴. Petronius se uita la el cu ochiul satisfăcut al artistului.

După ce se îmbăie de-ajuns și se lăsă la rându-i în seama epilatorilor, intră un lector cu un toc pe burtă, plin cu suluri de hârtie.

– Vrei să ascuți? întrebă Petronius.

– Dacă opera îți aparține, cu plăcere, răspunse Vinicius, dar dacă nu-i a ta, aș prefera să stăm de vorbă. Astăzi, poeții aga-sează oamenii pe la toate colțurile străzilor.

¹ Zeul dragostei în mitologia latină

² Lisip (cca 390 î.H.) – vestit sculptor grec

³ Hercule – fiul lui Jupiter și al Alcraenei, erou din mitologia greco-latină, vestit prin forța și curajul său

⁴ Hera și Zeus – cuplu de zei din mitologia greacă; stăpânii Olimpului

¹ Pyrrhon (365–275 î.H.) – primul mare stoic grec, propovăduitorul ataraxiei

² Așezare pe țărmul Mării Egee, unde se află templul lui Asclepios

³ Cameră subterană pentru încălzire (în limba latină)

– Păi, cum altfel? Nu apuci să treci pe lângă nici o bazilică, pe lângă terme, pe lângă vreo bibliotecă sau librărie, fără să vezi un poet gesticulând ca o maimuță. Agripa, când a venit din Răsărit, i-a luat drept nebuni. Dar așa sunt vremurile acum. Împăratul alcătuiește versuri, așa că toți merg pe urmele lui. Numai că nimeni n-are voie să scrie versuri mai bune ca ale cezarului și din această cauză mă tem puțin pentru Lucan. Eu însă scriu proză cu care nu mă cinstesc nici pe mine și nici pe ceilalți. Ceea ce vrea să citească lectorul sunt codicele sărmanului Fabricius Veiento.

– De ce „sărmanului“?

– Pentru că i s-a spus să se joace de-a Odiseu¹ și să nu se întoarcă acasă până la noi dispoziții. Această călătorie va fi cu atât mai ușoară pentru el decât pentru Odiseu cu cât soția lui nu este Penelopa². Nu-i nevoie să-ți mai spun că s-a procedat prostes-te. Aici însă toată lumea judecă doar după aparențe. E o carte destul de slabă și plictisitoare, a început să fie citită abia după ce autorul a fost exilat. Acum pretutindeni se aude: „Scandal! Scandal!“ și se prea poate ca unele lucruri să le fi inventat chiar Veiento, dar eu, care cunosc orașul și-i știu pe bărbații și pe femeile de la noi, te asigur că totul e mai palid decât în realitate. De altfel, fiecare se caută acolo pe sine cu teamă și pe cunoscuți cu plăcere. În librăria lui Avirunus, o sută de scribi copiază cartea după dictare, așa că succesul ei este asigurat.

– Se vorbește în ea și despre isprăvile tale?

– Întocmai, dar autorul a nimerit alături, fiindcă eu sunt mai rău și mai puțin plat decât m-a înfățișat el. Vezi tu, noi aici am pierdut de mult sentimentul a ceea ce este cuviincios sau reprobabil, iar mie mi se pare că în realitate această deosebire nici nu există, cu toate că Seneca³, Musonius și Traseas se prefac că

o văd. Mi-e totuna! Pe Hercule, spun ce gândesc! Le sunt însă superior, întrucât știu ce-i urât și ce-i frumos, lucru pe care poetul, căruțașul, cântărețul, dansatorul și comediantul nostru cu barba arămie nu-l înțeleg.

– Îmi pare rău totuși de Fabricius! Era un prieten de nădejde.

– L-a pierdut amorul-propriu. Îl suspectau cu toții, dar nimeni nu știa nimic precis. El însă nu mai putea rezista și se destăinuia la toată lumea, chipurile în mare taină. Ai auzit de pățania lui Rufinus?

– Nu.

– Să mergem în *frigidarium*¹, să ne mai răcorim, am să ți-o povestesc acolo.

Trecură în *frigidarium*, în mijlocul căruia susura o fântână arteziană cu apă trandafirie, răspândind arome de violele. Așezându-se în nișele așternute cu mătase, se lasară pătrunși de răcoarea din încăpere. O vreme, domni tăcerea. Vinicius privi un răstimp îngândurat la faunul de bronz ce căuta cu lăcomie buzele nimfei pe care o strângea în brațe, apoi rosti:

– El are dreptate. Uite ce-i mai bun în viață.

– Mai mult sau mai puțin! Tu, afară de asta, iubești războiul, mie însă nu-mi place, deoarece în cort unghiile crapă și nu mai sunt trandafirii. La urma urmei, fiecare om își are preferințele sale. Lui Barbă Arămie² îi place cântul, mai ales al lui, pe când bătrânul Scaurus își iubește propria vază de Corint, pe care o ține noaptea lângă pat și o sărută când nu poate să doarmă. Tot sărutând-o, i-a tocit marginile. Dar ia spune-mi, tu nu scrii versuri?

– Nu. Până acum n-am compus niciodată nici măcar un hexamtru întreg.

– Și nu cânti la lăută sau din gură?

– Nu.

– Dar la întreceri de care participi?

¹ Cameră destinată băilor reci (în limba latină)

² Poreclă a lui Nero din cauza bărbii de culoare roșcată

¹ Personaj principal în *Odiseea* lui Homer. Aluzia se referă la călătoria de douăzeci de ani, înainte de a ajunge acasă, după războiul troian.

² Penelopa – soția lui Ulise (Odiseu), renumită pentru fidelitatea conjugală

³ Lucius Annaeus Seneca (4 î.H.–65) – retor, poet și filosof latin, reprezentant al scepticismului târziu. Preceptor al lui Nero. A scris dialoguri moral-filosofice, poezii, tragedii și lucrări de științe naturale și geografice. Amestecat în conspirația lui Pison, a trebuit să se sinucidă.

– Am încercat cândva în Antiohia, dar fără prea mare succes.
– Atunci sunt liniștit pentru tine. La hipodrom, cu care echi-pă ții?

– Cu Verzii.

– În acest caz, sunt cu totul liniștit, ai într-adevăr o mare avere, dar nu ești chiar atât de bogat ca Palas ori Seneca. Pentru că, vezi tu, acum la noi e bine să scrii versuri, să cânti la lăută, să declami și să concurezi la circ, dar e și mai bine, mai fără primejdie, să nu scrii versuri, să nu cânti la nimic, nici din gură, și să nu te întreci cu nimeni la circ. Cel mai bine este să te pricepi să admiri când se produce Barbă Arămie. Ești băiat frumos, așa că te paște pericolul ca Popeea să se îndrăgostească de tine. Dar ea are multă experiență în acest sens. A avut parte de dragoste destulă de la primii doi soți, iar la al treilea o interesează cu totul altceva. Știi că prostănaclul ăsta de Otho o iubește și acum ca un nebun... Se preumblă printre stâncile din Spania și oftează întruna. Și-a pierdut vechile obiceiuri și a încetat să se mai gândească la sine în asemenea măsură, încât pentru a-și aranja frizura îi sunt de-ajuns acum doar trei ore pe zi. Cine s-ar fi așteptat la una ca asta, mai ales din partea lui Otho!

– Eu îl înțeleg, observă Vinicius, dar în locul lui aș fi făcut altceva.

– Ce anume?

– Mi-aș fi alcătuit legiuni credincioase din muntenii din acele părți. Iberii ăștia sunt oșteni puternici.

– Vinicius! Vinicius! Sunt tentat să spun că n-ai fi în stare de așa ceva. Și știi de ce? Fiindcă asemenea lucruri se fac, dar nu se vorbește niciodată despre ele. În ceea ce mă privește, dacă aș fi în locul lui, aș râde de Popeea, aș râde de Barbă Arămie și mi-aș forma legiunile, dar nu din iberi, ci din femeile lor. Cel mult, aș scrie epigrame, pe care însă nu le-aș citi nimănui, cum a făcut bietul Rufinus.

– Ziceai că-mi spui povestea lui.

– Am să ți-o spun în *unctorium*¹.

Dar în *unctorium* atenția lui Vinicius se îndreptă în altă parte, mai exact, spre sclavele minunate care îi așteptau acolo pe cei ce se îmbăiau. Două dintre ele, negrese, asemenea statuilor frumoase de abanos, începură să le ungă corpurile cu delicate uleiuri parfumate din Arabia, altele, frigiene îndemănatică la pieptănat, țineau, în mâinile moi și unduioase ca niște șerpi, oglinzi din oțel poleit și piepteni, în vreme ce două tinere grecoace din Cos, adevărate zeițe, așteptau, ca *vestiplicae*¹, momentul potrivirii faldurilor la togile bărbaților.

– Pe Zeus, adunătorul de nori, se miră Marcus Vinicius, ce colecție grozavă ai aici!

– Prefer calitatea numărului, răspuse Petronius. Întreaga mea familie² de la Roma nu depășește patru sute de capete și cred că până și parveniții au nevoie de mai mulți oameni pentru folosul personal.

– Nici măcar Barbă Arămie nu are trupuri mai frumoase, rosti Vinicius, fremătându-și nările.

Petronius îi răspuse cu o nonșalanță prietenească:

– Ești ruda mea, iar eu nu sunt nici atât de sălbatic, ca Basus, nici atât de pedant, ca Aulus Plautius.

Vinicius însă, la auzul numelui din urmă, uită pentru o clipă de fetele din Cos și, înălțându-și capul cu vioiciune, întrebă:

– Cum de ți-a venit în minte Aulus Plautius? Știi că, rupându-mi mâna în apropiere de oraș, am petrecut zece, cincisprezece zile în casa lui? S-a întâmplat ca Plautius să vină îndată după ce mă lovise nenorocirea și, văzând cât sufăr, m-a luat la el, unde un sclav, medicul Merion, m-a făcut bine. Tocmai despre asta voiam să-ți povestesc.

– Ce rost are? Doar nu te-ai îndrăgostit cumva de Pomponia? În acest caz, îți plâng de milă: nu mai e tânără, în schimb, e virtuoasă. Altceva mai rău nu-mi pot imagina. Brr!

– Ehe, nu de Pomponia! se împotrivi Vinicius.

– Atunci de cine?

¹ Un fel de garderobiere (în limba latină)

² Slavii și libertii erau socotiți ca făcând parte dintr-o familie, evident cu statut diferentiat. În ea nu intrau și stăpânii aristocrați.

¹ Camera în care se ungeau trupurile cu alifii și uleiuri aromatate

– De-aș ști și eu măcar de cine! Eu însă nu știu bine nici cum o cheamă, Ligia sau Calina? În casă i se spune Ligia, fiindcă se trage din neamul ligienilor, dar numele ei barbar este Calina. Casa asta a lui Plautius e cam ciudată. Deși adăpostește multă lume, în ea e liniște ca în crângurile din Subiacum. Mai mult de zece zile n-am știut că acolo trăiește o zeităte. Până când, odată, în zori, am văzut-o spălându-se în fântâna arteziană din grădină. Îți jur pe spuma din care a apărut Afrodita¹ că razele aurorei treceau prin trupul ei ca prin nimic. Am crezut că, după răsăritul soarelui, se va risipi în lumină ca mohoreala dimineții. De atunci, am mai văzut-o de două ori și tot de atunci nu mai știu ce-i liniștea, nu mai cunosc alte dorințe, nu vreau să mai știu ce-mi poate oferi orașul, nu vreau femei, nu vreau aur, nu vreau aramă de Corint și chihlimbar, nici perle, nici vin, nici ospete, o vreau doar pe Ligia. Îți spun deschis, Petronius, că o doresc cum o dorea zeul acela al somnului, închipuit pe mozaicul din *tepidarium*-ul tău, pe Pasitea, o doresc ziua și noaptea.

– Dacă este sclavă, răscumpăr-o.

– Nu e sclavă.

– Atunci ce este? Vreo libertă de-a lui Plautius?

– Nefiind niciodată sclavă, n-avea cum să fie eliberată.

– Așadar?

– Nu știu, e fiica unui rege sau ceva asemănător.

– Vinicius, mă faci curios.

– Dacă binevoiești să mă ascuți, îți voi potoli curiozitatea numaidecât. Povestea nu-i prea lungă. Poate că tu l-ai cunoscut personal pe Vanus, regele suebilor: izgonit din țară, a stat multă vreme aici, la Roma, făcându-se cunoscut prin norocul la jocul cu zarurile și îndemânarea cu care conducea caii. Împăratul Drusus² l-a urcat din nou pe tron. Vanus, în realitate un om puternic, a domnit bine la început și a purtat războaie norocoase, dar mai apoi a pornit să-i jefuiască peste măsură nu numai pe vecini, dar și pe propriii suebi. Atunci Vangio și

Sido, doi nepoți de-ai lui, fiii lui Vibilius, regele hermandurilor, au hotărât să-l silească să plece iarăși la Roma... să-și încerce norocul la zaruri.

– Îmi aduc aminte, era pe vremea lui Claudius, nu prea demult.

– Așa-i. A izbucnit războiul. Vanus i-a chemat în ajutor pe iazigi, iar nepoții lui dragi, pe ligieni, care, auzind de bogățiile lui Vanus și atrași de pradă, au venit atât de mulți, încât până și împăratul Claudius a început să se teamă pentru liniștea hotarului. Claudius nu voia să se amestece în luptele barbarilor, i-a scris totuși lui Atelius Hister, conducătorul legiunii de la Dunăre, să urmărească atent mersul războiului și să nu îngăduie nimănui să ne tulbure. Hister le-a cerut atunci ligienilor să promită că nu vor trece hotarul, iar aceștia nu numai că au făgăduit, dar au dat și ostatici. Printre ei se găseau fiica și soția căpeteniei lor... Știi că barbarii pornesc la război cu femeile și copiii... Ei bine, Ligia mea este fiica acelei căpetenii.

– De unde știi toate acestea?

– Mi le-a spus chiar Aulus Plautius. Într-adevăr, ligienii n-au trecut hotarul atunci, dar barbarii, se știe, vin ca o furtună și fug la fel. Așa s-a întâmplat și cu ligienii, care au dispărut ca funul, odată cu coarnele lor de bour de pe capete. I-au bătut pe suebii lui Vanus și pe iazigi, dar regele lor a căzut în luptă; după aceea, ei au plecat cu prada, lăsând ostaticii în puterea lui Hister. Mama a murit curând, iar copila, întrucât Hister nu știa cum să se descurce cu ea, a trimis-o guvernatorului Germaniei, Pomponius. După încheierea războiului cu cații, acesta a revenit la Roma, unde Claudius, cum știi, i-a îngăduit să-și organizeze intrarea triumfală. Fata a urmat atunci carul învingătorului, dar, după terminarea solemnităților, deoarece ostatica nu putea fi socotită pradă de război, iar Pomponius nu știa nici el cum să procedeze, a încredințat-o surorii lui, Pomponia Grecina, soția lui Plautius. În această casă, unde totul, începând cu bărbații și terminând cu păsărețul din cotete, se remarcă prin virtute, a crescut ca o fecioară, din nefericire, tot atât de virtuoaasă ca și Grecina, și atât de frumoasă, că până și Popeea ar arăta pe

¹ Afrodita – zeita frumuseții și a dragostei la greci; identificată cu Venus la romani

² Nero Claudius Drusus (38–9 î.H.) – împărat roman, ginerele lui Marc Antoniu și tatăl lui Germanicus

lângă ea asemenea unei smochine tomnatice alături de un măr din grădina Hesperidelor¹.

– Ei, și?

– Și-ți repet că din clipa când am văzut cum îi străbăteau razele trupul la fântâna arteziană, m-am îndrăgostit ca un nebun.

– Deci este tot atât de străvezie ca peștele zburător sau ca sardeaua tânără?

– Nu glumi, Petronius, iar dacă te înșală liniștea cu care eu însumi vorbesc despre patima mea, află că deseori veșmântul strălucitor acoperă răni adânci. Trebuie să-ți mai spun că, întorcându-mă din Asia Mică, am dormit o noapte în templul lui Mopsus, ca să am un vis prevestitor. Ei bine, mi-a apărut în vis Mopsus în persoană și mi-a prezis că în viața mea va interveni o mare schimbare din cauza dragostei.

– L-am auzit pe Plinius că nu crede în zei, dar crede în vise, și poate că are dreptate. Glumele mele nu mă împiedică să gândesc uneori că există o singură divinitate – veșnica, atotstăpânitoare, creatoarea Venus Genitrix². Ea unește sufletele, trupurile și lucrurile. Eros³ a iscat lumea din haos. Dacă a făcut bine sau nu, asta-i altă treabă, dar dacă-i așa, trebuie să-i recunoaștem puterea, deși putem să n-o binecuvântăm...

– Ah, Petronius, în lumea asta e mai ușor să faci rost de o filosofie decât să capeți un sfat bun.

– La drept vorbind, spune-mi ce vrei de la mine!

– Vreau s-o am pe Ligia. Vreau ca aceste brațe ale mele, care cuprind acum doar aerul, s-o poată îmbrățișa, s-o poată strânge la piept. Vreau să respir cu răsufierea ei. Dacă ar fi sclavă, i-aș da pentru ea lui Aulus o sută de fete cu picioarele albite cu var, în semn că sunt vândute prima dată. Vreau s-o aduc în casa mea înainte ca tâmpile să-mi cărunțească asemenea vârfului Soracte iarna.

¹ Hesperidele – fiicele lui Atlas care păzeau, împreună cu un balaur neadormit, copacul cu mere de aur

² Venus – zeița dragostei la romani, prin asimilarea Afroditei

³ Eros – divinitatea dragostei la greci

– Ea nu-i o sclavă, dar în definitiv aparține familiei lui Plautius, iar pentru că este o copilă părăsită, poate fi socotită *alumna*¹. Dacă ar vrea, Plautius ar putea să ți-o cedeze.

– Se vede că tu n-o cunoști pe Pomponia Grecina. La urma urmei, amândoi s-au legat de ea ca de propriul copil.

– O cunosc pe Pomponia. Un adevărat chiparos. Dacă n-ar fi soția lui Aulus, ar putea fi angajată ca bocitoare. De la moartea Iuliei, n-a mai renunțat la veșmântul de doliu și arată de parcă ar umbla încă din timpul vieții pe lunca acoperită cu asfodele de pe tărâmul celălalt. Afară de asta, este *univira*², așa că printre femeile noastre, căsătorite de patru și cinci ori, este și o adevărată Fenix... Dar... ai auzit că acum a ieșit din găoace în Egiptul de Sus o nouă Fenix, lucru care se întâmplă la cel puțin cinci sute de ani o dată?

– Petronius, Petronius! O să discutăm altă dată despre Fenix.

– Ce să-ți spun, dragă Marcus? Îl cunosc pe Aulus Plautius, care, deși condamnă felul meu de viață, are pentru mine o mare slăbiciune și poate că mă și respectă mai mult decât pe alții, fiindcă știe că n-am fost niciodată un pârător, ca, de exemplu, Domitius Afer, Tigelinus și toată droaia de prieteni ai lui Ahenobarbus. Fără să fac pe stoicul, m-am arătat nu o dată împotriva purtărilor lui Nero, la care Seneca și Burus priveau cu îngăduință. Dacă socotești că-ți pot fi de vreun folos în fața lui Aulus, îți stau la dispoziție.

– Socotesc că ai putea. Tu ai influență asupra lui și, în afară de asta, mintea ta este bogată în tot felul de soluții de a ieși din orice impas. Dacă ai cunoaște situația și ai vorbi cu Plautius...

– Cred că exagerezi în ceea ce privește experiența și inteligența pe care le-aș avea, dar dacă-i vorba numai despre asta, voi vorbi cu Plautius îndată ce mă voi muta în oraș.

– Ei s-au întors acum două zile.

¹ Copil părăsit care devenea sclavul celui care-l găsea (în limba latină)

² Căsătorită cu un singur bărbat (în limba latină)

– În acest caz, să mergem în *triclinium*¹, unde ne așteaptă micul-dejun, apoi, după ce ne vom reface puterile, vom porunci să ne ducă la Plautius.

– Mi-ai fost drag întotdeauna, se bucură Vinicius cu vioiciune, dar acum cred că voi da poruncă să ți se așeze printre larii² mei o statuie tot atât de frumoasă ca și asta, în fața căreia voi aduce ofrande.

Spunând acestea, se întoarse spre statuile ce împodobeau un perete întreg al sălii, unde stăruiau arome de parfumuri, și arată spre statuia lui Petronius, care-l înfățișa ca pe Hermes³ cu caduceul în mână.

Apoi adăugă:

– Pe lumina lui Helios⁴! Dacă „divinul“ Alexandru îți semăna, nu mă mai mir de Elena.

Și în această exclamație era tot atâta sinceritate câtă laudă, întrucât Petronius, deși mai vârstnic și mai puțin athletic, era mai frumos chiar decât Vinicius. Femeile de la Roma îi admirau nu numai spiritul maleabil și gustul ce-i adusese numele de arbitru al eleganței, ci și corpul. Admirația se vedea până și pe chipurile fetelor din Cos, care-i aranjau acum cutele togii; una dintre ele, Eunice, îndrăgostită de el, îl privea în ochi cu umilință și încântare.

El însă nu-i acordă nici o atenție și, zâmbind către Vinicius, începu să-i exemplifice drept răspuns cuvintele lui Seneca despre femei:

– Animal *impudens*⁵... etc.

Apoi îi înconjură umerii cu brațul și-l conduse în *triclinium*.

În *unctorium*, fetele din Grecia, frigienele și cele două negre porniră să strângă *epilichnia*⁶ cu parfumuri. În aceeași clipă, de după draperia dată la o parte dinspre *frigidarium* se

iviră capetele balneatorilor și se auzi un „pst“ abia perceptibil; la această chemare, una dintre grecoace, figienele și cele două etiopiene săriră în picioare și pieriră cât ai bate din palme în spatele draperiei. În terme începeau zbânțuiețile și deșănțarea, pe care supraveghetorul nu le împiedica, fiindcă el însuși lua parte nu o dată la astfel de petreceri. Știa și Petronius de ele, dar ca un om înțelegător, căruia nu-i plăcea să pedepsească, le trata cu îngăduință.

În *unctorium* rămase doar Eunice. Un răstimp, ascultă glasurele și râsetele celor care se depărtau spre *laconicum*, apoi luă scaunelul incrustat cu chihlimbar și fildeș, ocupat mai înainte de Petronius, și-l apropie cu grijă de statuia lui.

Unctorium-ul era inundat de lumina soarelui și de culorile răsfrânte de curcubeiele plăcilor de marmură, care ascundeau pereții.

Eunice urcă pe scaunel și, ajungând la înălțimea statuii, își aruncă brusc brațele de gâtul ei, apoi, dându-și spre spate părul auriu și lipindu-și trupul trandafiriu de marmura albă, începu să-și apese gura cu patimă pe buzele reci ale lui Petronius.

¹ Cameră în care se mănâncă (în limba latină)

² Divinități care ocroteau, în mitologia latină, casa și familia

³ Hermes – fiul lui Zeus și al Maiei; ocrotitor al comerțului, al elocinței și al boților, mesager al zeilor

⁴ Zeul soarelui

⁵ Ființă fără rușine (în limba latină)

⁶ Vase pentru arderea rășinii (în limba latină)

Capitolul II

După micul-dejun, la care cei doi prieteni se așezaseră atunci când muritorii obișnuiți erau de mult după *prandium*¹-ul de la amiază, Petronius propuse o scurtă siestă. Era încă prea devreme pentru vizite. E drept, există unii oameni care încep să facă vizite cunoscuților încă de la răsăritul soarelui, mai mult, socotesc chiar că acest obicei ar fi caracteristic pentru vechii romani. El însă, Petronius, îl socotește barbar. Orele de după-amiază sunt cele mai potrivite, nu înainte totuși ca soarele să coboare în direcția templului lui Jupiter Capitolinul și să înceapă să privească pieziș spre Forum. Toamna mai este și cald, iar oamenii preferă să doarmă după-masă. În acest timp, este plăcut să ascuți șopotul havuzurilor în *atrium*² și, după cei o mie de pași obligatorii, să ațipești în lumina roșiatică, strecurată prin *velarium*³ purpuriu tras pe jumătate.

Vinicius îi dădu dreptate și porniră să se plimbe, tăifăsuind fără grijă despre ceea ce se auzea la Palatin și în oraș și filosofând câte puțin asupra vieții. După aceea, Petronius se duse în *cubiculum*⁴, dar nu dormi prea mult. Căci îndată ce se scurse o jumătate de oră, reveni și, poruncind să i se aducă puțină

¹ Prânz (în limba latină)

² Încăperea principală a unei case (în limba latină)

³ Perdea (în limba latină)

⁴ Cameră de dormit în locuințele romane (în limba latină)

vervenă, începu s-o miroasă și să-și frece mâinile și tâmplele cu ea.

– Nici nu știi cât mă înviorează și-mi limpezește mintea, spuse. Acum sunt gata.

Lectica aștepta de mult, așa că urcară și dădură poruncă să fie duși pe Vicus Patricius, la casa lui Aulus. Locuința lui Petronius se afla pe povârnișul sudic al Palatinului, lângă așa-numitele „Carinae”, așadar, drumul lor trecea ceva mai jos de Forum, dar pentru că Petronius voia să se abată și pe la aurarul Idomen, le spuse sclavilor s-o apuce pe lângă Vicus Apollinis și Forum către Vicus Sceleratus, la colțul căruia erau plasate tot felul de taverne.

Negrii uriași ridicară lectica și porniră, precedați de sclavii numiți *pedisequi*¹. Un răstimp, Petronius își ținu în tăcere la nas palmele mirosind a vervenă, părând că se gândește la ceva, apoi spuse:

– Socotesc că nimfa ta silvestră, dacă nu-i sclavă, ar putea să părăsească familia lui Plautius și să se mute în casa ta. Ai înconjura-o cu dragoste și i-ai face daruri bogate, așa cum procedez eu cu iubita mea Crisotemis, de care, între noi fie vorba, m-am săturat cel puțin atâta cât și ea de mine.

Marcus scutură din cap.

– Nu? întrebă Petronius. În cel mai rău caz, povestea ar ajunge la urechile împăratului, așa că poți să fii sigur că, fie și datorită influenței mele, Barbă Arămie al nostru ar fi de partea ta.

– Tu n-o cunoști pe Ligia! se împotrivi Vinicius.

– Atunci dă-mi voie să te întreb dacă tu o cunoști altfel decât din vedere! Ai vorbit cu ea? I-ai mărturisit dragostea ta?

– Am văzut-o mai întâi lângă fântâna arteziană, apoi am mai întâlnit-o de două ori. Nu uita că în timpul șederii mele în casa lui Aulus am locuit într-o aripă lăturalnică, destinată musafirilor, și cu mâna ruptă nu puteam să mă așez la masă cu ei. Abia în ajunul zilei când îmi anunșasem plecarea, am întâlnit-o pe

¹ Însoțitor pe jos (în limba latină)